

Aan de Minister voor Rechtsbescherming

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

memorie van antwoord bij wetsvoorstel introductie
gecombineerde geslachtsnaam

Datum
17 januari 2023

Ons kenmerk
4435696

Dossiernummer
3123037

1. Aanleiding

Op 13 september 2022 heeft de TK het wetsvoorstel Introductie gecombineerde geslachtsnaam aangenomen. Op 8 november 2022 heeft de Commissie J&V van de EK voorlopig verslag uitgebracht over het wetsvoorstel. Naar aanleiding hiervan is bijgaande memorie van antwoord (mva) opgesteld.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met verzending aan de EK van de mva bij het wetsvoorstel Introductie gecombineerde geslachtsnaam (bijlage I) en de toets 'Effecten op gendergelijkheid' (bijlage II).

3. Kernpunten.

In het voorlopig verslag van de EK (bijlage III) worden diverse vragen gesteld (nader toegelicht onder 4.1 voorlopig verslag). Uit het verslag blijkt over het algemeen steun voor het voorstel te zijn. De meest gevoelige vragen betreffen de zogenoemde 'vangnetnorm'. Deze norm regelt welke naam een kind krijgt als de ouders geen naamskeuze doen: als ouders gehuwd of geregistreerd partner zijn, krijgt het kind de naam van de vader. Als de ouders ongehuwd/geen geregistreerd partner zijn, krijgt het kind de naam van de moeder. Bij de behandeling in de TK is door PvdA en GroenLinks een amendement ingediend om de vangnetnorm te wijzigen. Hierop is door u bij Kamerbrief een afwijzende reactie gegeven. Het amendement is verworpen.

In het amendement werd voorgesteld in plaats van de bestaande vangnetnormen te bepalen dat een kind bij gebreke van een keuze door de ouders een geslachtsnaam krijgt – kort gezegd - bestaande uit een combinatie van de geslachtsnaam van beide ouders in alfabetische volgorde (bijv. **Jansen Pietersen**). In het voorlopig verslag van de EK worden door de leden van de fracties van GroenLinks, PvdA en D66 vragen gesteld over de in het wetsvoorstel ongewijzigde vangnetnorm. Dit mede naar aanleiding van brieven die de EK heeft ontvangen van het College voor de Rechten van de Mens en de Vereniging Vrouw en Recht Clara Wichmann. (bijlage IV). Hierop wordt gereageerd langs de lijnen van de eerdere reactie op het amendement in de TK. Hierop wordt in 4.1. van deze nota nader ingegaan. Ambtelijk OCW legt deze mva ter informatie voor aan MinOCW.

4. Toelichting

4.1 Wetsvoorstel, voorlopig verslag en reactie

Wetsvoorstel Introductie gecombineerde geslachtsnaam

Het huidige naamrecht laat ouders bij het eerste kind kiezen tussen de achternaam van de ene of de andere ouder. Die naam geldt vervolgens voor alle volgende kinderen uit die relatie. Maken ouders geen keuze dan bepaalt de vangnetnorm (zie hierboven onder 3.) welke naam het kind krijgt. In de praktijk krijgt het merendeel van de kinderen de naam van de vader.

Het wetsvoorstel vult dit stelsel aan met extra keuzemogelijkheden:

- ouders kunnen voortaan ook kiezen voor een dubbele achternaam die is samengesteld uit de namen van beide ouders;
- in een volgorde naar keuze, met een maximum van twee namen;
- bestaande dubbele of meervoudige achternamen die in de loop van de geschiedenis een eenheid zijn geworden, worden hetzelfde behandeld als enkelvoudige geslachtsnamen;
- bij adoptie wordt het ook mogelijk dat de adoptiefouders ervoor kiezen om het adoptiekind de oorspronkelijke naam te laten houden, evt. in combinatie met de geslachtsnaam van één van de adoptiefouders;
- een kind dat naast de Nederlandse ook een andere nationaliteit heeft, kan ook de geslachtsnaam krijgen die het alleen volgens het recht van die andere nationaliteit zou kunnen krijgen, waarmee onder meer naar het geslacht verbogen namen mogelijk worden (dochter van de Tjechische heer Navrátil kan dan de verbogen vorm Navrátilová als achternaam verkrijgen);
- de ouders van een kind dat meerdere nationaliteiten heeft, niet zijnde de Nederlandse, kunnen kiezen welk recht van een nationaliteit op de naam van toepassing is.

Het wetsvoorstel introduceert op verzoek van de BES-eilanden de naamskeuze ook in het daar geldende Burgerlijk Wetboek BES.

Voorlopig verslag

In het voorlopig verslag zijn vragen gesteld door de leden van de fracties van GroenLinks, PvdA, CDA, D66, PVV, CU, SGP en OSF. De belangrijkste in het voorlopig verslag gestelde vragen (met reactie in de mva) zijn:

- *Wat is nut en noodzaak van dit wetsvoorstel, is die bijvoorbeeld gelegen in verdragsrechtelijke verplichtingen (PVV, CU, SGP, OSF)?*
Er zijn geen verdragsrechtelijke verplichtingen om deze regeling in te voeren. Met de regeling wordt uitvoering gegeven aan een door de TK aangenomen motie en wordt voorzien in de behoefte van een deel van de bevolking.
- *Welk effect heeft de nieuwe regeling op de gendergelijkheid? En op de gelijkheid tussen kinderen (GroenLinks, PvdA, SGP)?*
Er is een gendergelijkheidsstoets uitgevoerd. Conclusie is dat de effecten neutraal tot positief zijn; het gaat niet alleen om de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, maar ook om gelijkwaardig ouderschap. Deze regeling kan bijdragen aan ervaren gelijkwaardigheid in het proces van naamskeuze. Voor kinderen geldt dat er nu ook al kinderen zijn met een dubbele achternaam. Net zoals dat nu het geval is, zullen er na de inwerkingtreding kinderen zijn die de geslachtsnaam van een van de ouders hebben en kinderen met een dubbele achternaam. De nieuwe regeling zal dan ook niet leiden tot meer gelijkheid of ongelijkheid tussen kinderen.

Directie Wetgeving en
Juridische
Zaken
Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen
Sector Privaatrecht

Datum
17 januari 2023

Ons kenmerk
4435696

- *Hoe werkt de regeling straks in de praktijk; welke geslachtsnamen zijn dan mogelijk (GroenLinks, PvdA, CDA, D66, CU, SGP, OSF)?*

In de beantwoording is de praktische toepassing van de nieuwe regeling toegelicht, bijv. welke combinaties mogelijk zijn, hoe reeds bestaande dubbele namen worden behandeld en welke gevolgen de nieuwe regeling heeft voor geslachtsnaamswijziging.

- *Wat betekent de nieuwe regeling voor de uitvoering en is die er klaar voor (CDA, SGP, OSF)?*

In het kader van de voorbereiding van het wetsvoorstel heeft de VNG een impactanalyse uitgevoerd. Daaruit is gebleken dat de burgerzakenapplicaties en werkprocessen moeten worden aangepast. Daarnaast is goede voorlichting aan zowel medewerkers bij gemeenten als de bevolking van belang. In nauw overleg met o.m. de VNG wordt de implementatie ter hand genomen. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de tijd die gemeenten nodig hebben om zich goed voor te bereiden op de inwerkingtreding van de nieuwe regeling.

- *Moet de vangnetnorm niet toch worden aangepast (GroenLinks, PvdA, D66, SGP)?*

De EK heeft brieven ontvangen van het College voor de Rechten van de Mens (CRM) en de Vereniging vrouw en Recht Clara Wichmann (VRR) over het (gesteld) discriminatoire karakter van de huidige vangnetnormen en waarin zij betogen dat die vangnetnormen in strijd zijn met mensenrechtenverdragen. Het CRM roept de EK op om dit moment aan te grijpen om de regeling van het naamrecht in overeenstemming te brengen met nationale en internationale normen die de gelijke behandeling van vrouwen en mannen garanderen. De VRR kwalificeert de huidige vangnetnorm als de vaders-wil-is-wet bepaling.

Geantwoord wordt dat er geen sprake is van strijdigheid met nationale of internationale normen die de gelijke behandeling van vrouwen en mannen garanderen. Ook de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dwingt niet tot een ander oordeel. Daarbij wordt aangegeven dat een meerderheid van de Nederlandse bevolking nog steeds een voorkeur heeft voor de naam van de vader. Dit blijkt uit de bij de voorbereiding van het wetsvoorstel gehouden publiekspelling. Dat deze traditie hardnekkig is, is ook gebleken uit de in 2002 uitgevoerde evaluatie n.a.v. de wijziging in 1998 waarbij de keuze voor de naam van moeder is ingevoerd. Het is aan de regering om te zorgen dat er juridisch gezien geen belemmeringen zijn voor ouders om op een gelijkwaardige manier tot besluitvorming te komen. Een eventuele wijziging in opvattingen/traditie moet vanuit de samenleving komen. Nu een meerderheid nog steeds een voorkeur heeft voor de naam van vader wordt, mede gelet op de uitvoerbaarheid en administratieve lasten, geen reden gezien om de vangnetnorm aan te passen. Bij de evaluatie van de nieuwe regeling zal ook gekeken worden naar de dan bestaande opvattingen in de samenleving en de effecten op het besluitvormingsproces. Mogelijk dat de resultaten van die evaluatie te zijner tijd aanleiding geven tot wijziging van de vangnetnorm.

4.2 Politieke context

In de TK hebben de leden van de fracties van de VVD, D66, de PvdA, SP, GroenLinks, de PvdD, DENK, Groep Van Haga, JA21, Volt, BIJ1, Fractie Den Haan en Lid Gündoğan voor dit wetsvoorstel hebben gestemd. Op basis van het voorlopig verslag lijkt een (krappe) meerderheid binnen de EK positief over het wetsvoorstel.

**Directie Wetgeving en
Juridische
Zaken**
**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Sector Privaatrecht

Datum
17 januari 2023

Ons kenmerk
4435696

4.3 Financiële overwegingen

Aan de introductie van de overgangsregeling zijn eenmalige kosten verbonden, die begroot worden op € 630.000 euro. Tevens zijn er structurele kosten aan verbonden van € 200.000. Deze kosten worden gedekt uit de begroting van DGSenB/DJFC. Het voorstel is tevens afgestemd met DFEZ.

4.4 Krachtenveld

Het departement heeft honderden brieven ontvangen van ouders die wachten op dit wetsvoorstel en een overgangsregeling.

4.5 Uitvoering en implementatie

De relevante passages in de mva zijn afgestemd met de VNG. De implementatie wordt in nauw overleg met o.m. de VNG ter hand genomen. Daarbij worden ook resultaten van de uitgevoerde impactanalyse betrokken.

4.6 Communicatie

DCOM is geïnformeerd. Met het oog op de implementatie wordt een communicatieplan opgesteld.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Alle informatie in deze nota leent zich voor openbaarmaking.

**Directie Wetgeving en
Juridische
Zaken****Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Sector Privaatrecht

Datum
17 januari 2023

Ons kenmerk
4435696